

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

19 Ocak 2022

Sayı :30824082-610 2752864
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Liste (7 Adet, 7 Sayfa)
-Cevap Yazısı (88 Adet, 182 Sayfa)

Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km. No: 278 Çankaya / Ankara
İrtibat:Haydar DEMİRER Tel: 410 14 57
Faks:418 74 63 e-posta: haydar.demirer@csb.gov.tr elektronik ağ: www.csb.gov.tr

7/55226
GK 68

KAHRAMANMARAŞ MİLLETVEKİLİ
SAYIN ALİ ÖZTUNÇ'UN
TBMM 7/55226 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

SORULAR

Giresun Şebinkarahisar ilçesinde faaliyet yürüten NESKO Madencilik A.Ş.'ye ait "Kurşun, Çinko, Bakır Ocağı ve Zenginleştirme Tesisinin siyanür atık barajı çökmüş, kimyasallarla yüklü atık su ve çamurlar Kılıçkaya Barajı'na kadar ulaşmıştır. Giresun Valiliği maden tesisinin süresiz olarak faaliyetlerinin durdurulduğunu açıklamıştır.

Maden atık sahasında inceleme yapan Jeoloji Mühendisleri Odası Trabzon Şubesi tarafından hazırlanan raporda atıkların dere sularıyla sürüklenerek 5 kilometre uzaklıktaki Kılıçkaya Barajı'na ulaştığı ve 4 bin 500 tondan fazla kimyasal atığın çevreye yayıldıktan sonra temizlendiği söylenmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada "Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde çinko ve kurşun cevher zenginleştirme faaliyeti gösteren işletmeye, çevreye verdiği kirlilik nedeniyle 'en üst sınır' olan 12 milyon 71 bin 949 lira idari ceza uygulanarak işletme faaliyetten menedilmiştir. Atıklarla ilgili 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla 11 bin 641 denetim yapan Bakanlık, 670 cezai işlemde toplam 141 milyon 249 bin lira idari ceza uyguladı, 57 işletmeyi de faaliyetten menetti" denilmiştir.

Nesko Madencilik isimli firmanın bağlı olduğu Yıldızlar SSS Holdinge ait Kütahya'da, Gümüşhane'deki tesislerde de benzer vakalar yaşanmıştır. □ Kütahya Gümüşköy'de Yıldızlar SSS Holdinge ait ETİ GÜMÜŞ AŞ işletmelerinin siyanür havuzları için oluşturan setlerin çökmesi üzerine "genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması" iddiasıyla Kütahya 1. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen davada üç teknik yetkiliye üçer ay hapis cezası çıkmıştır. Siyanür havuzlarındaki suyu Kütahya Dulkadir Köyü şebeke hattına yönlendirip hayvanlar ile insanları zehirleyen Eti Gümüş şirketinin dört yetkilisine bir yıl 10 ay hapis cezası verilmiştir.

Temmuz 2019'da Gümüşhane'nin Dibekli Köyünde 192 kişi içme suyundan zehirlenmiştir. 06.07.2020 tarihinde, Gümüşhane'nin Merkez ilçesine bağlı Boyluca Köyü sınırlarında bulunan derede siyanür, bakır ve manganez değerleri Su Ürünleri Yönetmeliğinin 11. Maddesi kapsamında belirtilen kabul edilebilir değerlerin üstünde çıktığı için Yıldızlar Bakır isimli firmaya 354.020 TL idari para cezası uygulanmıştır.

Kılıçkaya Barajı'na akan zehirli sular, Kelkit Çayı'nın devamında, aşağıda Çamlıca Barajı'na ulaşmakta da gecikmeyecektir. Kelkit Çayı devamında Suat Uğurlu Barajı'na ve oradan da Çarşamba ovasına uzanmaktadır. Sivas'a bağlı Suşehri ve Koyulhisar, Tokat'a bağlı Reşadiye, Niksar ve Erbaa, Amasya'ya bağlı Taşova, Samsun'a bağlı Çarşamba ilçeleri bu zehirlenen suların geçtiği ilçelerdir.

Buna göre;

1) Söz konusu firma hakkında açılmış bir ceza soruşturması ya da kovuşturması var ise Bakanlığınız müdahil olacak mıdır?

2) Siyanür sızıntılarıyla ilgili inceleme ve analizler sonuçlarını da kamuoyu ile paylaşacak mısınız?

3) Söz konusu tesisin, son denetimi hangi tarihte gerçekleştirilmiş, denetim raporlarındaki atık maden barajına yönelik tespit ve değerlendirmeler nelerdir?

4) Söz konusu kaza sonrasında analiz için ne tür örnekler alınmıştır? Kaç noktadan numuneler alınmış ve kirlilik maden alanından itibaren ne kadar bir alanda analizlerle takip edilmiştir?

5) Söz konusu kazanın yeraltı sularına etkilerine ilişkin bir takip yapılmış mıdır?

6) Oluşan zararın kamuya maliyeti ne kadardır? Bu konuda bir hesaplama yaptınız mı? Yaptığınız maliyet hesaplamasında hangi parametreleri kullandınız?

7) Kaza sonrasında toplanan atıklar nerede depolandı?

8) Atıklara insan ve hayvan teması var mıdır? İnsanlar ve hayvanlar üzerinde sağlık taramasından geçirilmesi için Sağlık Bakanlığı nezdinde girişiminiz olacak mı?

9) Aynı şirketin aynı alana ilişkin 10 Kasım'da verdiği maden ocağı alan ve kapasite artışı projesine ilişkin ÇED başvurusunun reddine ilişkin işlem tesis edecek misiniz?
10) İlgili projeye ilişkin ÇED raporunu hazırlayan firmanın yeterlik belgesini iptal edecek misiniz?
11) Söz konusu kaza nedeniyle tehdit altında olan Kelkit Çayı devamında Suat Uğurlu Barajı'na ve oradan da Çarşamba ovasına uzanmaktadır. Bu bölgelerdeki su, toprak, hava değerlerindeki etkiler İncelenmekte midir?
12) Söz konusu kazanın etki sahasında olan, Sivas'a bağlı Suşehri ve Koyulhisar, Tokat'a bağlı Reşadiye, Niksar ve Erbaa, Amasya'ya bağlı Taşova, Samsun'a bağlı Çarşamba ilçeleri ve saydığı bu ilçelere bağlı köy ve mahallelerin içme ve kullanma sularında kaza nedeniyle oluşan kirliliği tespite yönelik numuneler alınmış mıdır? analizler yapılmış mıdır? bu ilçelerimizdeki kazadan etkilenmeye yönelik hangi tedbirler alınmıştır?
13) Söz konusu kaza sonrasında Sağlık Bakanlığı'nın başta Giresun Şebinkarahisar olmak üzere, Sivas'a bağlı Suşehri ve Koyulhisar, Tokat'a bağlı Reşadiye, Niksar ve Erbaa, Amasya'ya bağlı Taşova, Samsun'a bağlı Çarşamba ilçeleri ve saydığı bu ilçelere bağlı köy ve mahallelerde sağlık önlemleri almasına ilişkin tedbirleriniz olmuş mudur?

CEVAP

Giresun İli, Şebinkarahisar İlçesinde "çinko ve kurşun cevher zenginleştirme" faaliyeti gösteren Nesko Maden Tic. San. A.Ş. işletmesine ait atık barajı seddesinin bir bölümünde 18/11/2021 tarihi saat 19.30 civarında çökme meydana gelmiş, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Denetim Ekipleri ivedilikle bölgeye sevk edilerek zaman kaybetmeden çalışmalara başlanılmıştır.

Yapılan incelemede, cevher zenginleştirme işlemi sonrasında oluşan sulu çamur şeklindeki atıkların depolandığı baraj seddesindeki çökme nedeni ile atıkların sulama ve enerji üretimi amaçlı kullanılan Kılıçkaya Barajı'na doğru aktığı tespit edilmiştir.

Çevre kirliliğinin giderilmesi amacıyla yapılan çalışmalar kapsamında; atıkların aktığı güzergâh üzerinde yerleşim birimlerine ait kullanılan içme suyu, kaynak suyu ve göze olmadığı, civardaki köy ve mahalle su depolarının söz konusu kirlilikten etkilenmediği tespit edilmiştir.

Özel işletmeye ait atığın, temiz dere suyuna karışarak Kılıçkaya Barajı'na ulaşmasına engel olmak amacıyla dere yatağı üzerine 5 adet tersip bendi (biriktirme barajı) yapılmıştır. Atıklar bu tersip bentlerine hapsedilerek, derenin doğal akış suyu ile daha fazla atığın Kılıçkaya Barajı'na taşınması engellenmiştir.

Dere yatağının hemen yanına yaklaşık 4 kilometre uzunluğunda derivasyon kanalı (taşıma kanalı) açılmış ve dereden gelen temiz suyun dere yatağındaki atığa karışmadan baraja ulaşması sağlanmıştır. Tersip bentleri ve derivasyon kanalı sayesinde hem temiz dere suyu ile atığın birbirine karışması engellenmiş, hem temiz suyun barajla buluşması sağlanmış hem de atığın baraja karışmasının önüne geçilmiştir.

Deredeki temiz suyun derivasyon kanalına alınarak su akışının kesilmesi sonrası dere yatağında kalan atıkların taşınması için iş makineleriyle çalışmalara başlanılmıştır. Dere yatağına hapsedilen atığın temizlenmesi ve yatağın atıktan tamamen arındırılması için ekiplerimiz vardiyalı olarak çalışmalarını kesintisiz sürdürmüş, sahada yürütülen temizleme çalışmaları tamamlanmıştır.

Sahada yapılan temizlik çalışmaları kapsamında toplanan atıklar işletmede mevcut durumda bulunan atık depolama alanlarına aktarılmıştır. Alanda bulunan atıklar tamamen kaldırılmış olup, Bakanlığımızca sahada izleme ve rehabilitasyon süreçleri başlatılmıştır.

Bununla birlikte, Nesko Maden Tic. San. A.Ş. tarafından işletilen tesisten kaynaklanan çevre kirliliği sebebiyle Çevre Kanununa istinaden tesisin faaliyetleri durdurulmuştur. Analiz sonuçlarına göre söz konusu şirkete Kanunda en üst sınır olan 12 Milyon TL idari para cezası uygulanmıştır.

Ayrıca, söz konusu çevreyi kirletme fiilinin Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri kapsamında değerlendirilmesi için işletme yetkilileri hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.